

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Факультет № 6**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних,
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробники:

Завідувач кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 ХНУВС, д.ю.н., професор Гетманець О.П.

Рецензенти:

1. Декан факультету економічних відносин та фінансів Державного біотехнологічного університету, д.е.н, професор Ларіна Т.Ф.
2. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.е.н, доцент Павленко Н.В.

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин –90 Кількість тем – 13	07 «Управління та адміністрування» 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс <u>1</u> (номер) Семестр <u>2</u> (номер) Вид контролю: <u>залік</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>24</u> ; (години)		Лекції – <u>6</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>24</u> ; (години)		Семінарські заняття – <u>4</u> ; (години)
Самостійна робота – <u>42</u> (години)		Самостійна робота – <u>80</u> . (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечення поглибленого вивчення особливостей розвитку світової економіки та змісту концепцій провідних економічних шкіл у конкретно-історичних умовах їх виникнення та розвитку для формування у студентів навичок самостійної оцінки сучасної господарської практики та вироблення альтернативних більш ефективних методів господарювання.

Завдання:

- дослідження загальних тенденцій, закономірностей та характерних рис господарського розвитку країн світу та, зокрема, України;
- осмислення генезису економічних поглядів, шкіл та течій;
- вивчення вітчизняної економічної спадщини, наукових пріоритетів і внеску українських вчених-економістів в світові економічну теорію та практику.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Історія економіки та економічної думки» тісно пов'язана з наступними дисциплінами: «Регіональна економіка», «Гроші і кредит», «Історія України», «Філософія» та ін.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- загальні тенденції, закономірності, характерні риси розвитку світового господарства;
- особливості та специфіку економічного життя України;
- шляхи і методи накопичення капіталу, розширення та вдосконалення виробництва;
- основні проблеми соціально-економічного розвитку світової економіки на сучасному етапі та шляхи їх розв'язання;
- характеристику основних етапів розвитку економічної думки;
- класифікацію та систематизацію шкіл та напрямків, науковий вклад різноманітних економічних шкіл в розвиток економічної науки;
- досягнення видатних економістів.

вміти:

- аналізувати економічні процеси, що відбуваються у світовій економіці, які відбувалися у різні епохи;
- користуватися сучасними методами кількісного і якісного аналізу;
- проводити порівняльний аналіз господарського розвитку провідних країн світу й України;
- аналізувати науковий внесок різних економічних шкіл і напрямів в економічну теорію;
- характеризувати найважливіші напрямки розвитку економічних вчень в сучасних умовах;
- розуміти будь-яку економічну ситуацію та, спираючись на здобутки світової та вітчизняної думки, не боятися приймати ефективні рішення.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-13	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК-14	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку 8 предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-01	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро-та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. «Предмет і метод «Історії економіки та економічної думки»».

Мета, завдання та функції «Історії економіки та економічної думки». Необхідність вивчення та значення історії економіки та економічної думки в підготовці сучасних фахівців з економіки, працівників ОВС України.

Предмет та методологія ІЕЕД. Місце історії економіки та економічної думки в системі економічних знань. Зв'язок історії економіки та економічної думки з іншими галузями науки. Методологія дослідження курсу.

Періодизація навчальної дисципліни. Критерії періодизації ІЕЕД. Загальновизнані періоди розвитку ІЕЕД. Сучасні концепції періодизації в українській науці.

Тема № 2. «Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій».

Основні риси господарства первісної доби. Загальна характеристика первісного господарства та основні етапи його розвитку. Перший поділ праці та перехід від привласнюючого господарства до відтворюючого. Громада як головна господарська форма первісної доби.

Розпад первісної господарської системи: основні причини занепаду та загибелі. Зародження рабовласництва.

Господарство первісних племен на території України. Трипільська культура та її господарське значення.

Тема № 3. «Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій».

Рабовласництво як господарська форма періоду формування світових цивілізацій. Фази еволюції та типи рабовласництва (східне та античне рабство). Галузева структура економіки, основні форми організації виробництва в сільському господарстві та ремісництві, економічні функції держави. Внутрішня та зовнішня торгівля. Генеза грошей, кредиту та податків.

Особливості господарського розвитку Давнього Єгипту, Месопотамії, Давньої Індії, Давнього Китаю.

Характерні риси господарського розвитку Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.

Причини занепаду та загибелі рабовласницької системи.

Економічна думка в період рабовласництва. Загальна характеристика економічних вчень Стародавнього Сходу. Стародавній Єгипет: "Повчання гераклеопольського царя своєму синові Мерікара", Вавілонія: Закони царя Хаммурапі. Стародавня Індія: "Артхашастра". Стародавній Китай: економічні погляди Конфуція".

Особливості економічної думки античного світу. Економічна думка Стародавньої Греції: Ксенофонт, Платон, Аристотель. Характеристика аграрного господарства Стародавнього Риму у працях Катона, Варрона та

Колумели.

Тема № 4. «Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V-XV ст.)».

Особливості господарського розвитку суспільств Європейської цивілізації у V-X ст.

Господарський розвиток держави франків у V-XI ст.: загальна характеристика. Формування великої земельної власності та її форми в Західній Європі (аллод, бенефіцій, феоде).

Господарська система Західної Європи в XI-XV ст. Середньовічне місто та його роль у становленні ринкових відносин в Західній Європі.

Основні форми організації господарської діяльності у середньовічному місті: ремісничі цехи та купецькі гільдії.

Загальна характеристика економічної думки епохи середньовіччя.

Економічні погляди кантоністів. Порівняльна характеристика економічних поглядів Августина Блаженного та Фоми Аквінського.

Тема № 5. «Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI - перша половина XVII ст.)».

Передумови індустріалізації господарства та зародження інститутів ринкової економіки в країнах Західної Європи (кінець XV-XVI ст.). Еволюція господарських форм в країнах Західної Європи на етапі розпаду натурального господарства. Вплив цивілізаційних факторів на становлення ринкового господарства в західноєвропейських країнах.

Великі географічні відкриття: передумови, сутність, наслідки та їх роль у розвитку світової економіки.

Первісне нагромадження капіталу: сутність, джерела та значення для становлення ринкового господарства.

Форми господарств на етапі утвердження мануфактурного виробництва в країнах Західної Європи. Господарська система Голландії у XVI-XVII століттях та причини її занепаду. Піднесення Англії та становлення ринкового устрою її економіки (XVI-XVII ст.). Господарства суспільств Європейської цивілізації на етапі становлення централізованих імперій.

Меркантилізм: історичні передумови виникнення, загальна характеристика та етапи розвитку. Особливості меркантилістської політики західноєвропейських держав.

Тема № 6. «Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.)».

Основні чинники становлення індустріального суспільства. Формування великих капіталів і розвиток розширеного відтворення.

Перетворення феодалної земельної власності на об'єкт купівлі- продажу. Мануфактура та її типи. Розсіяна мануфактура. Централізована мануфактура. Англійська революція 1640-1660 рр. Особливості складання передумов

індустріалізації у Франції

Промисловий переворот у провідних країнах світу. Промисловий переворот в Англії: передумови, хід, наслідки. Особливості промислового перевороту у Франції. Промисловий переворот у Німеччині та його особливості. Промисловий переворот у США.

Виникнення класичної школи політекономії: етапи та характерні риси. Економічні погляди У. Петті та П. Буагільбера. Економічна думка фізіократів (Ф. Кене, А. Тюрго). А. Сміт і його місце в історії економічної науки. Система поглядів Д. Рікардо, Т. Мальтуса, Ж.-Б. Сея. Економічні погляди Д. Ст. Мілля.

Тема № 7. «Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (друга половина XIX - початок XX ст.).»

Загальна характеристика розвитку господарств провідних країн Західної Європи та США в кінці XIX - початку XX ст.

Маржинальний напрям економічної думки. Промислове піднесення Німеччини та розвиток німецької економічної думки в наприкінці XIX - початку XX ст.

Нові форми господарювання в США наприкінці XIX - початку XX ст. Розвиток господарства Англії наприкінці XIX - початку XX ст. і формування неокласичного напрямку економічної думки. А. Маршалл.

Основні тенденції господарського розвитку Франції наприкінці XIX - початку XX ст.

Тема № 8. «Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX - початок XX ст.).»

Роль реформ 1848 р. та 1861 р. у становленні ринкових відносин в Україні. Українська економічна думка про необхідність та труднощі реформування національного господарства.

Характерні особливості розвитку економіки України в пореформений період (60 - 70-ті роки XIX ст.) та відображення цих процесів у вітчизняній економічній думці.

Становлення інституціональної наукової традиції в українській економічній думці. Вплив німецької історичної школи на розвиток економічної думки в Україні. Київська соціально-психологічна школа (М.Х. Бунге, М.І. Туган-Барановський та ін.) про закономірності та особливості ринкової еволюції в Україні. Синтетична теорія цінності М.І. Тугана-Барановського. Особливості промислового розвитку України на межі XIX - XX ст. Українська економічна думка про становлення та сутність монополій.

Тема № 9. «Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)».

Становлення світового господарства. Вплив Першої світової війни на розвиток господарства європейських країн та США. Версальська угода: економічні аспекти.

Причини виникнення та наслідки економічної кризи 1929-1933 років для країн Європейської цивілізації. Криза світового господарства (1929 - 1933 рр.) та шляхи виходу з неї. Сутність політики «Нового курсу» Ф.Д. Рузвельта.

Зміни в господарствах країн Західної цивілізації в 20 - 30 рр. XX ст. та їх відображення в теоретичній системі Дж.М. Кейнса.

Економічна криза 1929-1933 років та особливості її прояву в Англії та Франції.

Особливості економічної кризи 1929-1933 років у Німеччині. Роль німецької школи неолібералізму у господарському відродженні країни. Світове господарство в роки стабілізації. Плани Дауеса та Юнга, їх суть та мета. Господарство провідних країн Західної цивілізації на етапі державно - монополістичного розвитку. Теорії конкуренції Е. Чемберліна, Дж. Робінсон.

Тема № 10. «Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)».

Господарське реформування в країнах Західної Європи після II світової війни. Становлення європейського регіонального господарчого комплексу. НТР середини XX ст. та перехід до принципово нової техніки і технологій. Основні чинники економічного розвитку Європейського регіону. Вибір зовнішньоекономічної стратегії та місце європейських країн у системі світових зовнішньоекономічних зв'язків. Глобалізація виробництва і споживання як фактор економічного розвитку регіону. ЕС як найбільш розвинута організаційно - інституційна форма міжнародної економічної інтеграції.

Класифікація європейських соціально-економічних моделей (німецька модель соціального ринкового господарства, англосаксонська модель, шведська модель держави загального добробуту).

Тема № 11. «Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX - початок XXI ст.)».

Інтернаціоналізація та глобалізація світового господарства останньої третини XX - початку XXI ст. та їх відображення в економічній думці.

Вплив інформаційно-технологічної революції 60-х рр. XX - початку XXI ст. на розвиток господарства провідних країн світу.

Розвиток світової економіки в останній третині XX - на початку XXI ст. «Рейганоміка» та «Тетчеризм». Грошовий сектор економіки та економічна суть монетаризму. М. Фрідмен. Теорії економіки пропозиції і раціональних очікувань та їх практичне використання.

Зміна ролі чинників економічного розвитку та еволюція інституціоналізму у другій половині XX - на початку XXI ст.

Особливості економічного розвитку Європи та в умовах інтеграції.

Тема № 12. «Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці».

Утворення УРСР та її соціально-економічні заходи. Політика “воєнного комунізму” та її здійснення в Україні.

Нова економічна політика і відбудова господарства в Україні у 20 -х роках. Формування командно-адміністративної системи управління економікою.

Сталінська індустріалізація та її результати в Україні. Розвиток промисловості і будівництва в Україні в роки довоєнних п'ятирічок (1928-1941 рр).

Суцільна колективізація сільського господарства в Україні та її наслідки. Голодомор 1932-1933 рр.

Економіка України у роки другої світової війни. Відбудова народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Новобудови України.

Україна в умовах кризи радянської командно-адміністративної економічної системи і спроб її реформування. Реформи М.С. Хрущова. Структурні зміни в народному господарстві. Соціально-економічний стан країни в першій половині 60-х років. Господарська реформа 1965 року.

Застійні явища в економіці країни у 70-х - першій половині 80-х років. Спроби реформування господарського механізму в другій половині 80-х років.

Розвиток радянської економічної думки: основні етапи та характерні риси.

Тема № 13. «Формування засад ринкового господарства в Україні (90- ті роки XX ст.)».

Об'єктивна необхідність переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки. Об'єктивні чинники перехідної економіки України.

Економічний устрій України в умовах переходу до соціально-орієнтовної ринкової системи. Формування інституційних і та економічних умов переходу до ринкової системи господарювання. Суперечності перехідної економіки України.

Роздержавлення і приватизація власності. Становлення і розвиток підприємництва.

Зміст і структура змішаної економіки України.

Формування сучасних ринкових відносин і ринкової інфраструктури. Становлення державного і ринкового механізмів регулювання економіки і зайнятості в Україні.

Місце України в міжнародному розподілу праці. Євроінтеграція економіки України. Співпраця України та країн СНГ.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	6	2	2	-	-	2	
Тема № 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.	6	2	2	-	-	2	
Тема № 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій.	6	2	2	-	-	2	
Тема № 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V-XV ст.)	6	2	2	-	-	2	
Тема № 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI - перша половина XVII ст.)	6	2	2	-	-	2	
Тема № 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.).	8	2	2	-	-	4	
Тема № 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (другу половину XIX-початок XX ст.)	8	2	2	-	-	4	

Тема № 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX - початок XX ст.)	8	2	2	-	-	4	
Тема № 9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)	8	2	2	-	-	4	
Тема № 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)	8	2	2	-	-	4	
Тема № 11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX - початок XXI ст.)	8	2	2	-	-	4	
Тема № 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці	6	2	-			4	
Тема № 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90- ті роки XX ст.)	6	-	2			4	
Всього за семестр № 2:	90	24	24	-	-	42	Залік

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	8	2	-	-	-	6	
Тема № 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.	8	-	2	-	-	6	
Тема № 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій.	8	2	-	-	-	6	
Тема № 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V-XV ст.)	8	-	2	-	-	6	
Тема № 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI - перша половина XVII ст.)	8	2	-	-	-	6	
Тема № 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.).	6	-	-	-	-	6	
Тема № 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (другу половину XIX-початок XX ст.)	6	-	-	-	-	6	
Тема № 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні	6	-	-	-	-	6	

напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX - початок XX ст.)							
Тема № 9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)	6	-	-	-	-	6	
Тема № 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)	6	-	-	-	-	6	
Тема № 11. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX - початок XXI ст.)	6	-	-	-	-	6	
Тема № 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці	6	-	-			6	
Тема № 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90- ті роки XX ст.)	8	-	-			8	
Всього за семестр № 2:	90	6	4	-	-	80	Залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. «Предмет і метод історії економіки та економічної думки»		Бережний В.М. Історія економічних вчень. Макроекономіка. : Навч. посібник: Рекомендовано МОН України / В.М. Бережний, В.С. Кушнір, Л.Є. Сухомлин.— Х. : Еспада, 2017.— 320 с. Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки [Текст]: навч. посіб. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М.І. Сарай. - К.: Знання, 2018. - 648 с.
	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Предмет і метод історії економіки та економічної думки».</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Актуальність вивчення ІЕЕД для підготовки сучасних фахівців.</p> <p>Основні критерії до періодизації курсу.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>Взаємозв'язок ІЕЕД з іншими дисциплінами.</p>	
Тема № 2. «Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх		Лановик Б.Д. Економічна історія : Курс лекцій / Б.Д. Лановик, М.В. Лазарович.— К. : Вікар, 2016.— 406 с. Лісовицький В.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— Київ : Центр учб. літ., 2016.— 239 с.
	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій».</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Громада як головна господарська форма первісної доби.</p> <p>Трипільська культура.</p> <p>Господарства скіфів.</p> <p>Економічний лад грецьких і римських колоній у Північному Причорномор'ї.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>Розпад первісної господарської системи: основні причини занепаду та загибелі Перші.</p>	
Тема № 3. «Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій»		Лісовицький В.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— К. : Центр учб. літ., 2019.— 240 с. Ходзінський К.Г. Економічна історія України та провідних країн світу : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / К.Г. Ходзінський, П.П. Мазурок.— Львів : Магнолія Плюс: Вид. СПД ФО "В.М.Піча", 2016.— 152 с.
	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових.</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Галузева структура економіки, основні форми організації виробництва в сільському господарстві та ремісництві, економічні</p>	

		<p>функції держави на прикладі Давнього Єгипту, Вавілонії, Китаю, Індії, Греції, Риму. Економічна думка Стародавньої Греції. Економічні вчення Стародавнього Риму</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>Стародавній Єгипет: «Повчання гераклеопольського царя своєму синові»</p>	
		Тема № 4. «Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V-XV ст.).	Бережний В.М. Історія економічних вчень. Макроекономіка. : Навч. посібник: Рекомендовано МОН України / В.М. Бережний, В.С. Кушнір, Л.Є. Сухомлин.— Х. : Еспада, 2017.— 320 с.
		<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V-XV ст.).</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Галузева структура, основні господарські форми феодального господарства.</p> <p>Галузева структура середньовічного ремесла. Внутрішня та зовнішня торгівля/</p> <p>Роль міста у становленні ринку?</p> <p>Економічні наслідки ВГВ.</p>	Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки [Текст]: навч. посіб. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М.І. Сарай. - К.: Знання, 2018. - 648 с.
		Тема № 5. «Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації»	Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки [Текст]: навч. посіб. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М.І. Сарай. - К.: Знання, 2018. - 648 с.
		<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації».</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Ранній меркантилізм.</p> <p>Пізній меркантилізм.</p> <p>Галузева та територіальна структура економіки провідних країн.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>Мануфактурний період в Україні.</p> <p>Становлення буржуазних відносин в аграрному секторі.</p>	Лановик Б.Д. Економічна історія : Курс лекцій / Б.Д. Лановик, М.В. Лазарович.— К. : Вікар, 2016.— 406 с.
		Тема № 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.)»	Лісовицький В.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— К. : Центр

		<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.).</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Особливості складання передумов індустріалізації у Франції.</p> <p>Економічні погляди фізіократів (Ф. Кене, А. Тюрго). Погляди Д. Мілля.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>Особливості промислового перевороту у Франції.</p> <p>Промисловий переворот у Німеччині.</p>	<p>учб. літ., 2019.— 240 с.</p> <p>Ходзінський К.Г. Економічна історія України та провідних країн світу : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / К.Г. Ходзінський, П.П. Мазурок.— Львів : Магнолія Плюс: Вид. СПД ФО "В.М.Піча", 2016.— 152 с.</p>
	<p>Тема № 7. «Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (другу половину XIX- початок XX ст.)».</p>	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичного капіталізму (другу половину XIX- початок XX ст.)».</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Розвиток господарства Англії наприкінці XIX - початку XX ст..</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>«Маржинальна революція»: сутність та етапи. Неокласичний напрямок економічної думки. А.Маршалл.</p>	<p>Бережний В.М. Історія економічних вчень. Макроекономіка. : Навч. посібник: Рекомендовано МОН України / В.М. Бережний, В.С. Кушнір, Л.Є. Сухомлин.— Х. : Еспада, 2017.— 320 с.</p> <p>Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки [Текст]: навч. посіб. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М.І. Сарай. - К.: Знання, 2018. - 648 с.</p>
	<p>Тема № 8. «Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX - початок XX ст.)»</p>		<p>Лановик Б.Д. Економічна історія : Курс лекцій / Б.Д. Лановик, М.В. Лазарович.— К. : Вікар, 2016.— 406 с.</p> <p>Лісовицький В.М. Історія</p>

		<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.).</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Роль реформ 1848 р. у становленні ринкових відносин в Західній Україні.</p> <p>Земельна реформа та 1861р та її значення для розвитку економіки Східної України.</p> <p>Охарактеризуйте страхування додаткової пенсії.</p>	<p>економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— Київ : Центр учб. літ., 2016.— 239 с.</p>
	<p>Тема № 9. «Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша XX ст.)</p>	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша XX ст.).</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Особливості прояву економічної кризи 1929-1933р.р. Франції та шляхи виходу з неї.</p> <p>Економічна криза 1929-1933 років та особливості її прояву в Англії.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>Версальська угода та її економічна суть.</p> <p>Плани Дауеса та Юнга, їх суть та мета..</p>	<p>Лісовицький В.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— К. : Центр учб. літ., 2019.— 240 с.</p> <p>Ходзінський К.Г. Економічна історія України та провідних країн світу : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / К.Г. Ходзінський, П.П. Мазурок.— Львів : Магнолія Плюс: Вид. СПД ФО "В.М.Піча", 2016.— 152 с.</p>
	<p>Тема № 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)</p>	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша XX ст.)</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Основні чинники економічного розвитку Європейського регіону.</p>	<p>Бережний В.М. Історія економічних вчень. Макроекономіка. : Навч. посібник: Рекомендовано МОН України / В.М. Бережний, В.С. Кушнір, Л.Є. Сухомлин.— Х. : Еспада, 2017.— 320 с.</p> <p>Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки [Текст]: навч. посіб. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М.І. Сарай. - К.: Знання, 2018. - 648 с.</p>

		<p>Класифікація європейських соціально-економічних моделей.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>НТР середини XX ст. та перехід до принципово нової техніки і технологій.</p>	
	<p>Тема № 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно - технологічної революції (кінець XX - початок XXI ст.)</p>	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно - технологічної революції (кінець XX - початок XXI ст.)».</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Розвиток світової економіки в останній третині XX - на початку XXI ст.</p> <p>Особливості економічного розвитку Європи та в умовах інтеграції.</p>	<p>Лановик Б.Д. Економічна історія : Курс лекцій / Б.Д. Лановик, М.В. Лазарович.— К. : Вікар, 2016.— 406 с.</p> <p>Лісовицький В.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— Київ : Центр учб. літ., 2016.— 239 с.</p>
	<p>Тема № 12. «Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці»</p>	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці».</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p> <p>Суцільна колективізація сільського господарства в Україні та її наслідки.</p> <p>Відбудова народного господарства у повоєнний період.</p> <p>Скласти реферат за наступними темами:</p> <p>Порівняльна характеристика політики.</p> <p>Господарська реформа 1965 року.</p>	<p>Лісовицький В.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— К. : Центр учб. літ., 2019.— 240 с.</p> <p>Ходзінський К.Г. Економічна історія України та провідних країн світу : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / К.Г. Ходзінський, П.П. Мазурок.— Львів : Магнолія Плюс: Вид. СПД ФО "В.М.Піча", 2016.— 152 с.</p>
	<p>Тема № 13. «Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.)»</p>	<p>Вивчити теоретичний матеріал лекції за темою «Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.)».</p> <p>Скласти конспект за наступними питаннями:</p>	<p>Бережний В.М. Історія економічних вчень. Макроекономіка. : Навч. посібник: Рекомендовано МОН України / В.М. Бережний, В.С. Кушнір, Л.Є. Сухомлин.— Х. : Еспада, 2017.— 320 с.</p> <p>Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки [Текст]: навч. посіб. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М.І. Сарай. - К.: Знання, 2018. - 648 с.</p>

			Роздержавлення і приватизація власності в Україні. Євроінтеграція економіки України.	
--	--	--	--	--

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Основні риси і періодизація первісного господарства.
2. Господарське життя в Україні первісної епохи.
3. Порівняльна характеристика азійського способу виробництва та античного способу виробництва.
4. Порівняльна характеристика економічної думки стародавнього Сходу й античного світу.
5. Криза натуральної системи господарювання як початок становлення ринкового господарства.
6. Порівняльна характеристика раннього та пізнього канонізму.
7. Особливості розвитку ідей меркантилізму у різних країнах (Англія, Франція, Україна).
8. Становлення світового ринкового господарства.
9. Значення буржуазних революцій XVI - XVIII ст. для становлення індустріального суспільства.
10. Особливості мануфактурного виробництва в Україні.
11. Становлення буржуазних відносин в аграрному секторі. «Пруський» та «американський» шляхи розвитку капіталізму в сільському господарстві.
12. Англія як класична країна промислового перевороту.
13. Порівняльний аналіз промислового перевороту у Франції та Німеччині.
14. Порівняльна характеристика англійської та французької шкіл класичної політичної економії.
15. Загальна характеристика альтернативних шкіл класичної політичної економії.
16. Провідні ідеї марксизму.
17. Загальна характеристика маржиналізму: методологія, періодизація, провідні ідеї представників.
18. Структурні зміни в економіці провідних країн світу протягом другої половини XIX - на поч. XX ст. (на прикладі окремої країни).
19. Особливості промислового перевороту у Східній Україні.
20. Індустріалізація в Україні. Монополії, біржі, акціонерні товариства (кінець XIX - поч. XX ст.).
21. Внесок Туган-Барановського у розвиток світової економічної думки.
22. Вітчизняна економічна думка XIX - початок XX ст. і сучасність.
23. Порівняльний аналіз «Нового курсу» та економічної політики фашистської Німеччини.
24. Особливості розвитку економічної теорії післякризового періоду.
25. Поширення і особливості кейнсїанства в різних країнах.

26. Загальна характеристика інституціоналізму: предмет дослідження, теоретичні напрямки та ідеї їх засновників.
27. Особливості розвитку неолібералізму.
28. Структурні зміни світового господарського розвитку другої половини XX ст.
29. Господарська реформа 1965 р. в Україні та її обґрунтування в працях українських економістів.
30. Основні напрямки реформування економіки України у перехідний період.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Формування основ національної системи господарства України в першій половині 90-х років XX ст.
2. Передумови, суть і наслідки інформаційно-технологічної революції кінця XX - початку XXI ст. та її відображення в сучасній економічній думці.
3. Транснаціональні корпорації та особливості їх діяльності на сучасному етапі розвитку світового господарства.
4. Перехід від командно-адміністративної до ринкової системи господарства та основні напрямки його теоретичного обґрунтування в українській економічній літературі.
5. Основні напрямки ринкових перетворень в економіці незалежної України в першій половині 90-х років XX ст.
6. Розвиток ринкової економічної системи в Україні (друга половина 90 -х років XX ст.) та відображення цих процесів в українській економічній літературі.
7. Посилення процесів інтернаціоналізації та глобалізації світового господарства наприкінці XX - на початку XXI ст.
8. Роль державної економічної політики у становленні ринкової економіки в Україні (90-ті р.р. XX ст - початок XXI ст).
9. Вплив світової економічної кризи 2008 р. на сучасний розвиток України.
10. Об'єктивна необхідність та умови інтеграції України в сучасну міжнародну економічну систему.

6. Методи навчання

Оволодіння знаннями даного предмета забезпечується поєднанням таких різних форм і методів навчання, як лекції та семінарські заняття й самостійна робота. Ґрунтовнішому вивченню окремих тем сприяють написання рефератів, участь у роботі наукових гуртків, науково-практичних конференцій, семінарів, олімпіад.

Метою лекційного курсу є аналіз та формування у студентів знань законодавства, що регулює відносини, що виникають при акумуляції коштів у розпорядження держави та органів місцевого самоврядування та використанні цих коштів для забезпечення виконання завдань і функцій держави в цілому.

Аудиторні заняття проводяться у формі лекційних і семінарських занять, на яких студенти повинні закріпити знання про особливості, притаманні

регулюванню відносин, що виникають у сфері мобілізації, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів держави та органів місцевого самоврядування з метою забезпечення реалізації їх завдань і функцій, а також набути навички правозастосування у даній сфері.

Лекційні заняття передбачають викладення нового теоретичного матеріалу викладачем, за своїм змістом лекції охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчальної дисципліни. Лекції є основним джерелом знань, які проводяться в класичній академічній формі. Метою лекційного курсу є формування у студентів комплексу сучасних знань, вмінь та навичок у сфері фінансово-правових відносин. Для досягнення названої мети необхідним уявляється вивчення сучасної наукової та навчальної літератури з фінансового права; аналіз європейського законодавства, а також міжнародних нормативно-правових актів та ін.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких студенти повинні самостійно готувати тези виступів; вміти формулювати визначення основних понять сучасного фінансового права; добирати нормативні акти, які регламентують певні питання мобілізації, розподілу та використання грошових коштів до фондів держави та органів місцевого самоврядування; застосовувати норми Бюджетного кодексу України до конкретних правових ситуацій.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом студентом у час, вільний від аудиторних навчальних занять, яка складається з опрацювання конспекту лекцій, підготовки до практичних занять, самостійного освоєння навчального матеріалу по окремим темам, щодо яких не передбачені аудиторні заняття, ознайомлення з нормативними актами та рекомендованою літературою, а також самостійне виконання індивідуальних завдань, передбачених цією програмою.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні та навчально-методичні посібники та матеріали, конспект лекцій викладача, методичними рекомендаціями тощо. Для самостійної роботи студентів також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна та періодична література.

Самостійна робота передбачає виконання доповідей, рефератів.

Критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни: студенти повинні отримати 2 і більше позитивних оцінки з дисципліни протягом вивчення загальної та спеціальної частини фінансового права.

7. Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Яку роль відіграє ІЕЕД в системі вищої економічної освіти?
2. Охарактеризуйте зв'язки ІЕЕД з іншими науками.
3. Що є предметом вивчення ІЕЕД?
4. На які універсальні методи дослідження спирається ІЕЕД?
5. Які спеціальні методологічні підходи застосовуються для вивчення ІЕЕВ?

6. Назвіть основні критерії періодизації курсу ІЕЕД.
7. Назвіть основні риси господарства первісного суспільства.
8. Які економічні ідеї відображені в літературних пам'ятках країн Стародавнього Сходу ?
9. Які загальні риси економічної думки країн Стародавнього Сходу і античності?
10. Сформулюйте суть концепцій Аристотеля про багатство і економіку.
11. Назвіть загальні риси економічної думки Середньовіччя?
12. Яку загальну спрямованість має економічна думка західноєвропейського Середньовіччя?
13. Чим на вашу думку різняться системи торгового балансу та монетарного балансу?
14. Які особливості меркантилізму в різних країнах?
15. Охарактеризуйте процес первісного накопичення капіталу, його джерела, методи та результати.
16. Визначте особливості мануфактурного періоду у розвитку промисловості країн Західної Європи.
17. Що ви знаєте про мануфактури та їх типи?
18. У чому полягає сутність промислового перевороту? Визначте його особливості у провідних країнах світу.
19. Охарактеризуйте основний зміст процесу індустріалізації та його наслідки.
20. Проаналізуйте особливості мануфактурного періоду української промисловості.
21. Внутрішня і зовнішня торгівля. Формування українського національного ринку (XVI-XVIII ст.).
22. Наведіть порівняльну характеристику особливостей та періодизації процесу індустріалізації XIX - поч. XX ст. в провідних країнах світу та в Україні.
23. Які наслідки здійснення столипінської аграрної реформи в Україні?
24. Визначте причини загальної кризи марксизму у XX ст.
25. Порівняйте погляди на предмет і метод економічної науки представників класичної та історичної шкіл.
26. Чому можна вважати, що єдиною заслугою історичної школи є започаткований нею метод дослідження?
27. Назвіть провідні школи 1- го та 2- го етапів «маржинальної революції», визначте спільні риси та суттєві відмінності у економічних поглядах їх представників.
28. Охарактеризуйте специфічні особливості української економічної думки XIX - поч. XX ст. у порівнянні із західноєвропейською економічною теорією?
29. Де переважно зосереджувались наукові сили в Україні? Визначте умови і напрямки економічних досліджень на межі XIX - XX ст. Про що свідчить наукова спадщина професійних політекономів того часу?
30. Проаналізуйте економічні наслідки Першої світової війни. Як вони вплинули на стабілізацію світового господарства?

31. Охарактеризуйте особливості протікання світової економічної кризи 1929-1933 рр. у провідних країнах світу.
32. Економічний експеримент більшовиків в Україні: «воєнний комунізм» та НЕП.
33. Сталінська індустріалізація в Україні: хід, особливості, наслідки.
34. Колективізація сільського господарства та її наслідки в Україні. Голодомор 1932 - 1933 рр.
35. У чому полягає новизна економічного вчення Дж. М. Кейнса у методологічному плані?
36. Визначте спільні риси та відмінності кейнсіанства і неокласицизму.
37. Які причини, що спонукають людей до заощадження грошей, виділив Кейнс?
38. У чому сутність «психологічного закону» Дж. М. Кейнса?
39. Поясніть інвестиційну модель економічної рівноваги.
40. Визначте головну ціль та напрямки плану Маршалла, а також його значення для відбудови європейської економіки.
41. «Економічне диво» в Німеччині у 50-60-х рр. XX ст.
42. «Економічне диво» в Японії у 50-60-х рр. XX ст.
43. Охарактеризуйте основні причини, сутність та наслідки світових інтеграційних процесів у XX ст.
44. Як відбувались економічні реформи 1950 - 1960-х рр. в Україні? Вкажіть наслідки.
45. Спільний ринок - Європейський Союз.
46. Які теоретико-методологічні джерела має ордолібералізм?
47. Що є визначальною рисою французької моделі неолібералізму?
48. Які теоретичні моделі неолібералізму були реалізовані на практиці?
49. Які сутнісні ознаки має американський монетаризм?
50. Як ви розумієте теорію циклу Хансена? У чому, на думку Хансена, полягає зміст заходів державної антициклічної політики?
51. Які течії виділяються у сучасному кейнсіанстві?
52. Дайте характеристику посткейнсіанства.
53. Поясніть сутність теорій «економічно динаміки» Р. Харрода та «економічного зростання» О. Домара.
54. У чому, на вашу думку, полягають розбіжності між «старим» та «новим» інституціоналізмом?
55. Назвіть представників неоінституціональної теорії, які є Лауреатами Нобелівської премії з економіки. Визначте їх внесок у розвиток економічної науки.
56. Назвіть головні особливості розвитку світової економіки на порозі XXI ст. Які групи країн і надалі будуть відігравати провідну роль у світовій економіці і чому?
57. Визначте основні тенденції розвитку світової економічної думки на сучасному етапі.
58. Особливості розвитку ідей меркантилізму у різних країнах (Англія,

Франція, Україна).

59. Становлення світового ринкового господарства.

60. Значення буржуазних революцій XVI - XVIII ст. для становлення індустріального суспільства.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проєкти; командні проєкти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках студентів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність студентів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо студент (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. Бережний В.М. Історія економічних вчень. Макроекономіка. : Навч. посібник: Рекомендовано МОН України / В.М. Бережний, В.С. Кушнір, Л.Є. Сухомлин.— Х. : Еспада, 2017.— 320 с.
2. Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки [Текст]: навч. посіб. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М.І. Сарай. - К.: Знання, 2018. - 648 с.
3. Лановик Б.Д. Економічна історія : Курс лекцій / Б.Д. Лановик, М.В. Лазарович.— К. : Вікар, 2016.— 406 с.
4. Лісовицький В.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— Київ : Центр учб. літ., 2016.— 239 с.
5. Лісовицький В.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Лісовицький.— К. : Центр учб. літ., 2019.— 240 с.
6. Ходзінський К.Г. Економічна історія України та провідних країн світу : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / К.Г. Ходзінський, П.П. Мазурок.— Львів : Магнолія Плюс: Вид. СПД ФО "В.М.Піча", 2016.— 152 с.

Додаткова

1. Гетманець О.П. Економічна безпека особистості в умовах нестабільності фінансового стану країни. Актуальні питання фінансової безпеки: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 27 берез. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 108-111. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/4b6e67f1-70b3-4acf-9be2-07bda7910eda>
2. Злупко С.М. Історія економічної теорії [Текст]: підручник / С.М. Злупко. - 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2015. - 250 с.
3. Історія економічних вчень [Текст]: (Сучасна економічна думка): навч. посіб. - 3-тє вид., стереотипне / за ред. С. В. Мочерного - Львів: Новий світ - 2017. - 488 с.
4. Історія економічних учень [Текст]: підручник: у 2 ч. / за ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2016. - Ч. 1. - 582 с.
5. Лазарович М. В. Економічна історія [Текст]: навч. посіб. / М.В. Лазарович. - К.: Знання, 2018. - 431 с.
6. Мазурок П.П. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях [Текст]: навч. посіб. / П.П. Мазурок. - 2-ге вид., стер. - К.: Знання, 2016. - 477 с.
7. Юхименко П.І. Економічна історія [Текст]: навч. посіб. / П.І. Юхименко. - 2-ге вид., стер. - К.: Вікар, 2016. - 341 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Інституційний Репозитарій Харківського національного університету внутрішніх справ [Електронний ресурс] – URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <http://www.minfin.gov.ua>

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <http://www.bank.gov.ua>
5. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <https://www.worldbank.org/>